

15.10.2026

Barneombudets høringsinnspill til Prop. 1 S (2026–2027) – kapitler fordelt til utdannings- og forskningskomiteen**Barneombudet anbefaler at komiteen:**

- Sikrer at midlene som flyttes fra Kunnskapsdepartementet til Kommunalt forebyggingsprogram for barn og unge, fortsatt brukes på barn i barnehage og skole, og at programmet styrkes slik at disse tiltakene ikke må konkurrere med helsestasjonen
- Støtter satsingen på lesing og smågruppeundervisning
- Ber om at det bevilges midler til første trinn i en opptrappingsplan for å gi alle elever i grunnskolen et gratis skolemåltid
- Anmoder regjeringen om å få på plass fellesnasjonale råd om kunnskapsbaserte tiltak for å bekjempe mobbing i skolen

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 krever at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, også når ressurser fordeles i statsbudsjettet. FNs barnekomité har anbefalt Norge å tildele tilstrekkelige ressurser ut fra barns behov, særlig til barn i utsatte situasjoner, og å styrke budsjettprosessene slik at effekten av tildelingene kan følges opp.¹ Vi ber utdannings- og forskningskomiteen legge vekt på dette i budsjettbehandlingen.

Forebygging i skole og barnehage

Kommunalt forebyggingsprogram for barn og unge behandles i familie- og kulturkomiteen, men berør også komiteens ansvarsområde. Barneombudets gjennomgang av kommunenes planer viser at om lag halvparten av kommunene bruker midler på tiltak i skole og barnehage, blant annet språkstøtte for minoritetsspråklige barn, arbeid mot skolefravær og PP-tjenesten.² Samtidig går den største andelen av penger i ordningen til lønn og drift av lovpålagte tjenester, framfor forsterket innsats for forebygging. I 2027 flyttes ytterligere 150,3 millioner kroner fra Kunnskapsdepartementet inn i programmet.³ Når flere formål skal dekkes med de samme midlene, risikerer barnehage og skole å tape mot lovpålagte oppgaver, som helsestasjonen. Én kommune skriver at hele tilskuddet må gå til stillinger i helsetjenesten for å oppfylle nasjonale krav. Kommunene melder i rapportering av plan at fra 2027 er det derfor risiko for at kommunen ikke kan videreføre nærværarbeid mot skolefravær, språkstøtte i barnehagen, ungdomsklubben, utstyrssentralen, kontantkassa og familieveiledende

¹ FNs barnekomités avsluttende merknader til Norge, CRC/C/NOR/CO/7.

² Barneombudets gjennomgang av kommunenes planer for Kommunalt forebyggingsprogram for barn og unge (2026).

³ Prop. 1 S (2026–2027) Kunnskapsdepartementet, s. 137.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

tilbud.⁴ Barneombudet ber komiteen sikre at midler som flyttes fra Kunnskapsdepartementets budsjett, fortsatt kommer barn i barnehage og skole til gode.

Barneombudet støtter økt satsing på lesing, læremidler og smågruppeundervisning

Barneombudet er positive til at regjeringens lesesatsing, og styrking av investeringene til læremidler, skolebibliotek og bøker. For å få til et leseløft så trengs det større tilgang til bøker for barn både i skole og barnehage.

Barneombudet støtter også satsingen på smågruppeundervisning. Det er et kunnskapsbasert tiltak som vil kunne bedre grunnleggende ferdigheter, og i større grad bidra til mestring og inkludering.

Styrk laget rundt barn og unge

Behovet for et godt lag som kan ivareta elevenes behov er avgjørende for en inkluderende fellesskole. Et sterkt støtteapparat bidrar til tidlig innsats og helhetlig støtte, slik at barn opplever faglig og sosial mestring. Vi er svært bekymret for at mange kommuner er i en vanskelig økonomisk situasjon, og at det meldes om kutt i tjenester som i PP-tjeneste, skolehelsetjeneste, miljøarbeidere og andre støttefunksjoner på skolene.

Vi registrerer at regjeringen følger opp kompetanseutvikling i kommunene. Men kompetanse alene løser ikke mangelen på tid og folk.

Tidlig innsats handler om å ta tak i utfordringer før de blir store. Gevinsten med å forebygge skjevutvikling er enormt stor både for samfunn og individ. Et lag rundt barn og unge som har tid og kompetanse til å trå til på et tidlig tidspunkt kan være avgjørende for å oppfylle barns rett til utvikling og utdanning. Barneombudet ber komiteen om å anmode regjeringen om å utvikle et verktøy for kommunene, som de kan bruke for å beregne hvor mange ansatte de trenger i laget rundt eleven, som PP-tjeneste, miljøarbeidere og sosiallærere. Helsedirektoratet har allerede laget slike kalkulatorer for helsestasjonen og for skolehelsetjenesten på ungdomsskolen⁵.

Utarbeide fellesnasjonale råd mot mobbing

Fortsatt er det sånn at en altfor stor andel barn opplever mobbing på skolen, noe som går utover livskvalitet og skoleprestasjon. I Barneombudets Barnebarometer oppgav 98 prosent at det aller viktigste for at barn skal ha det bra, er å ikke bli utsatt for mobbing.

Det er positivt at regjeringen viderefører skolemiljøteamene og mobbeombudsordningen. Men det trengs større kraft i dette arbeidet.

Det er stor variasjon på mobbearbeidet i norske skoler. I dag er det opp til den enkelte kommune og skole å velge eller velge bort evidensbaserte tiltak. Barneombudet mener at konsekvensene av å bli utsatt for mobbing er så store, at det må utarbeides fellesnasjonale retningslinjer for hvordan skolene forebygger, avdekker, og stanser mobbing. Tiltak med evidens for effekt må legges til grunn. Regjeringen bør anmodes om å utrede dette.

⁴ Barneombudets gjennomgang av kommunenes planer for Kommunalt forebyggingsprogram for barn og unge (2026). Listen er hentet ordrett fra kommunens plan.

⁵ <https://www.helsedirektoratet.no/forebygging-diagnose-og-behandling/organisering-og-tjenestetilbud/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten/kalkulator-bemanning-helsestasjon-0-5-ar>

Innføre gratis skolemåltid for alle elever

Vi vil minne om at Stortinget har bedt regjeringen legge frem en opptrappingsplan for innføring av et daglig sunt og enkelt skolemåltid for alle elever i grunnskolen. Ved å tilby et næringsrikt måltid til alle elever, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn, reduserer vi forskjeller og gir barn et bedre utgangspunkt for læring. Forskning viser at elever som spiser sunt i løpet av skoledagen, har bedre konsentrasjon, økt læringsutbytte og bedre trivsel. Felles måltider kan også styrke fellesskapet og bidra til et mer inkluderende og trygt læringsmiljø. Barneombudet er glad for at regjeringen foreslår å videreføre skolefruktordningen over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Skolefrukt er et godt tiltak, men erstatter ikke et daglig skolemåltid for alle elever.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Samfunnskontakt Simon Johnsen, e-post simon.johnsen@barneombudet.no , tlf: 97 46 26 15

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo